

De Gouden Weken

Handout

Shri Vishnu 25-08-2021

Het doel van deze hand-out is het geven van extra informatie en handreikingen omtrent wat besproken werd tijdens de training.

Groepsregels opstellen

Bij het samen opstellen van groepsregels hou moet je als leerkracht rekening houden met de volgende zaken:

- Laat de leerlingen de regels zelf bedenken en verwoordt ze eventueel naar de al bestaande regels van de school. Geef de leerlingen zich uiten over welke regels ze belangrijk vinden. Gebruik hiervoor een leuk, activerende werkvorm.
- Zorg ervoor dat de geformuleerde passend zijn bij de leeftijd van de leerkracht. Gebruik dus geen moeilijke worden en stel geen regels die niet nagekomen kunnen worden door de leerling door de ontwikkelingsfase waarin ze zich bevinden. Leerlingen in de onderbouw hebben bijvoorbeeld veel moeite met zich verplaatsen in de schoenen van een andere.
- Houd het aantal regels tot 5. Dit zorgt ervoor dat de leerlingen niet te veel regels moeten onthouden waardoor ze makkelijker zijn te volgen.
- Bij het opstellen van regels kun je gebruik maken van concrete situaties die zich voordoen om uit te leggen hoe de regel eruit zou zien als die gevolgd wordt in de praktijk.

Energizers en coöperatieve werkvormen

Bij het uitvoeren van energizers en coöperatieve werkvormen met de klas zijn ook een aantal voorwaarden van belang:

- Bereid je goed voor. Zorg ervoor dat je de energizer of coöperatieve werkvorm goed hebt doorlezen. Weet precies wat het doel is, hoe de werkvorm in elkaar zit en vooral bedenk van tevoren hoe je eventuele conflicten zou kunnen aanpakken.
- Gebruik aan het begin vooral energizers en coöperatieve werkvormen waarbij de leerlingen kennis maken met jou als leerkracht en met elkaar. Dit zorgt ervoor dat de leerlingen steeds meer kunnen vertrouwen en maakt de latere werkvormen die afhankelijk zijn van veiligheid en vertrouwen makkelijker.
- Speel in op de behoeften van de leerlingen/klas. Als je merkt dat er nog geen veilig gevoel of gevoel van vertrouwen heerst tussen de leerlingen, kun je werkvormen blijven gebruiken die dit stimuleren. Zodra er voldoende veiligheid (fysiek en emotioneel) en vertrouwen is, kun je activiteiten gebruiken die juist hiervan afhankelijk zijn voor een goed verloop (diepgaande activiteiten).

- Zorg bij actieve doe-spelletjes dat het spel ook actief gespeeld wordt. Leg het spel goed uit en maak gebruik van afspraken/signalen waardoor je niet de hele tijd het spel hoeft te stoppen om iets te zeggen of een leerling aan te spreken.
- Zorg voor voldoende tijd voor de nabespreking, omdat die belangrijk is. Het is belangrijk dat je het doel van de werkvorm met de leerlingen bespreekt. Als het om samenwerken ging, kun je de leerlingen vragen naar hoe ze als groepje hebben gefunctioneerd, wie welke rol had, of er conflicten waren en waarom, etc. Als je weinig tijd hebt, kun je kiezen om de nabespreking niet direct na de werkvorm te doen, maar later in de dag/week.

Omdat de nabespreking zo belangrijk is, krijg je hier nog een aantal handreikingen voor het bespreken hiervan:

1. Kies voor korte energizers met een hoge fysieke intensiteit en veel afwisseling als je een groep hebt met veel energie (bijvoorbeeld jonge leerlingen).
2. Vraag door op meningen tijdens de nabespreking (waarom vind je/voel je/doe je dat?) en wees oprecht nieuwsgierig naar wat de leerling bevalt, zelfs wanneer het om iets gaat wat juist niet goed ging of een gedrag/mening die je minder/niet bevalt.
3. Zorg ervoor dat leerlingen het tijdens het uiten van hun mening over hun EIGEN gedrag of gevoel hebben of over de uitvoering van de klas als geheel en grijp in zodra ze een oordeel geven over een specifiek kind of over de mening van een specifiek kind.
4. Geef de leerlingen die hun mening weinig uiten een beurt zodat ze ook meedoen.
5. Als je wilt dat een kind oog heeft voor de positieve, dan wel de negatieve, consequenties van hun gedrag, kun je objectiverende vragen stellen over feitelijk waarneembaar gedrag, zoals 'wat zag je aan het gezicht van [naam ander kind] toen jij...?' of 'wat hoorde je [naam ander kind] zeggen toen jij...?'. Vraag door en check de versie bij de tegenpartij. Of leer ze om bij elkaar te checken wat ze ervan vonden. Als het kind aangeeft dat hij/zij niet weet hoe de ander heeft gereageerd, kun je vragen 'zullen we eens vragen wat [naam ander kind] deed?'

Leerkracht-leerling relatie

Om ervoor te zorgen dat je als leerkracht minder aan het woord ben en dat bijvoorbeeld de ritme van de les minder vaak verstoord wordt, kun je de volgende handreikingen gebruiken: 8 tips om ervoor te zorgen dat je als leerkracht minder aan het woord ben

1. *Don't steal the struggle*

Geef leerlingen de gelegenheid om een antwoord te bedenken en vul stiltes niet te snel

op. Dit verhoogt de kwaliteit van de antwoorden en de betrokkenheid van de leerlingen. Het betekent wel dat je soms het ongemak van een stilte moet verdragen en niet bang moet zijn dat het tempo te traag is en leerlingen afhaken.

2. ***Blijf niet vooraan bij het bord staan***

Bij leerlingpresentaties kun je ook tussen de andere leerlingen gaan zitten. Kies een plek aan de zijkant of ga zitten op de plaats van een afwezige leerling. Je zult merken dat leerlingen langer in gesprek blijven met elkaar dan wanneer je vooraan bij het bord zit. Ze blijven dan erg gericht op jou en het beantwoorden van jouw vragen.

3. ***Spreek non-verbale tekens af voor standaard verzoekjes en antwoorden***

Verzoekjes als punten slijpen, naar de wc mogen of werk inleveren komen vaak voor. Om te voorkomen dat je stem continu aanwezig is, kun je gebaren afspreken voor dank je wel, alsjeblieft en toe maar. Ook is het handig om geluiden te gebruiken voor de overgang naar een andere activiteit, zoals een muziekje of een ander auditief signaal. Dit zorgt ervoor dat leerlingen veel alerter op je stem reageren zodra je die gebruikt.

4. ***Gebruik non-verbale bekrachtiging voor gedrag***

Veel gesprekken gaan over het gedrag van bepaalde leerlingen. Bij ongewenst of storend gedrag tijdens de les is het handiger om een leerling 'de blik' toe te werpen of een signaal te geven, dan de les stop te zetten en het gedrag ter plekke te bespreken in het bijzijn van de hele klas. Als je vindt dat het gedrag besproken moet worden, is een individuele benadering op een later moment veel efficiënter.

5. ***Maak veronderstellingen vragend***

In plaats van dat je tegen een groepje zegt 'goed gewerkt, ik vind dat jullie een handige strategie gebruikt hebben voor...' kun je reflectievragen stellen, zoals 'vertel me eens hoe jouw groep dit opgelost heeft?' In plaats van een individuele leerling te corrigeren in de trant van 'kijk nog eens naar vraag 3, dat antwoord is niet helemaal goed' kun je vragen stellen als 'kun je me vertellen hoe je tot het antwoord bij vraag 3 bent gekomen?' Op deze manier zijn de kinderen meer aan het woord en krijgen ze de kans om te reflecteren op hoe ze het doen en hoe ze dit kunnen verwoorden.

6. ***Vraag leerlingen jouw instructie in hun eigen taal te verwoorden***

Als je vraagt of iemand het begrepen heeft, krijg je vaak een simpel antwoord waarbij het afwachten is of de leerling werkelijk snapt wat je bedoelt. Vraag om herhaling van de instructie in eigen woorden of vraag de leerlingen uit het (werk)groepje om dit te doen.

7. ***Voorkom dat je in herhaling vervalt***

Het kan verleidelijk zijn om een instructie op meerdere manieren te herhalen zodat ieder kind het begrijpt. Door afspraken te maken voorkom je vragen naar de bekende weg en onnodige herhalingen, waardoor kinderen afhaken en niet meer luisteren. Doe dit bijvoorbeeld door de instructie op het bord te zetten. Of spreek af dat als iemand iets niet begrijpt hij of zij het eerst aan twee andere leerlingen vraagt. Daarnaast schrijft Watson op haar website zogenoemde 'call-and-response' opdrachtjes, een soort energizers om de aandacht op de leraar te vestigen. Een voorbeeld is een vorm waarbij de verbale instructie afwijkt van de echte (als je me hoort doe je je handen op je hoofd, terwijl zij de handen op haar heupen legt).

8. ***Laat je leerlingen samenvatten***

Als je jezelf hoort praten in de trant van 'samengevat..' of 'zoals ik zei..' dan is het goed om de beurt aan een leerling te gunnen. Laat je leerlingen de samenvatting geven van wat je vertelt, de kern of de conclusie. Sommige leraren geven met een melodie of met

een fysiek signaal, zoals een armbeweging, aan dat de leerlingen moeten nadenken over een samenvatting.

Volgens onderzoek zijn er meerdere factoren die van invloed kunnen zijn op het klasmanagement.

Dit zijn:

- **Opstellen en toezien op de naleving van regels en procedures (28%)**
Zorg als leerkracht ervoor dat je je ook aan de bestaande regels houdt en consequent bent in de naleving van regels (dus consequent lonen en straffen), anders leren de leerlingen dat regels ondermijnen kan lonen.
- **Uitvoeren van maatregelen bij ordeverstoring gedrag (32%)**
Onderzoek heeft getoond dat alleen gewenst gedrag belonen net zo effectief is als gewenst gedrag belonen en ongewenst gedrag straffen. Het belangrijkste ingrediënt is dus het belonen van gewenst gedrag zijn, dus als leerkracht moet de focus hierop zitten. Zolang de veiligheid niet in het geding is, kun je negatief gedrag soms beter negeren.
Bij ongewenst gedrag is het fijn om boodschappen in de ik-vorm te geven. Leer de kinderen ook om deze manier te praten. Zo is de kans groter dat de andere persoon niet in defensie schiet en kunnen dingen uitgepraat worden. De sfeer wordt ook niet verzuurd door negatieve opmerkingen. Een ik-boodschap houdt **drie elementen in**:
  1. Beschrijving van het gedrag,
  2. Wat het gedrag bij jezelf oproept en
  3. Wat de gevolgen zijn van dit gedrag.Vb. "Jan, je hebt me in korte tijd nu al drie keer onderbroken. Ik vind dit vervelend, want op deze manier kan ik die complexe berekening niet goed uitleggen."
- **Zorgen voor een effectieve relatie tussen leraar en leerlingen (31%)**
Als leerkracht kun je beter niet te autoritair zijn. Je mag wel leiderschap laten zien, maar zoek ook verbintenis met de leerlingen, met name tijdens de Gouden Weken. Praat en deel je interesses met de leerlingen en vertel over je eigen tekortkomingen als dat past bij de les, etc. Houd dan ook een ratio van 5:1 tussen positieve en negatieve opmerkingen. Dus voor elke negatieve opmerking, moet je 5 OPRECHTE positieve opmerkingen maken. Positieve opmerkingen hoeven niet altijd een compliment te zijn, het kan ook een 'dankjewel' of een warme groet zijn.
- **Vier aanbevelingen voor goede complimenten:**
  1. Complimenteer niet de persoon, maar complimenteer wat hij of zij doet
  2. Complimenteer zo specifiek mogelijk
  3. Overdaad schaadt. Vermijd te makkelijk gegeven, om waarachtige complimenten
  4. Vermijd complimenten die concurrentie in de hand werken. Klasinrichting is ook belangrijk. Vermijd dat leerlingen vaak in contact moeten komen als ze materiaal

moeten halen en ook dat duidelijk is waar materiaal is. Betrek de leerlingen bij het inrichten van het lokaal. Waar zetten jullie de groepsregels bv?

- **Zorgen voor de juiste mentale houding bij klassenmanagement (40%)**

Als leerkracht zijnde moet je alert en emotioneel objectief zijn. Alertheid is de houding van leraren om snel en accuraat probleemgedrag te identificeren en er adequaat op te reageren (verbaal, non-verbaal of bewust niet). Emotionele objectiviteit is wanneer leerkrachten het gedrag van kinderen als een feitelijk gegeven bezien. Dus bij ordeverstoring gedrag reageer je als leerkracht niet vanuit je emotionele opwinding, want dat is weinig effectief. Ook de verwachtingen van de leerkracht zijn van invloed (growth mindset, hoge verwachtingen door hoog IQ (Pygmalion-effect)).

Pygmalion-effect door:

1. Leraren hebben vaak een warme relatie met hoge presteerders (hoog IQ)
2. Leraren bieden hoge presteerders meer (uitdagende) leerstof aan
3. Hoge presteerders krijgen meer kansen om te reageren omdat ze vaker de beurt krijgen
4. Hoge presteerders krijgen meer complimenten als ze een goed antwoord geven